

نفت، دلار، طلا

بررسی تأثیرات متقابل و تحلیل اقتصاد سیاسی

تألیف:

علی برسی مهردی

عضو هیات علمی دانشگاه شاهد

انتشارات هزاره سوم

سرشناسه	: بهشتی دهکردی، علی، ۱۳۳۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: نفت، دلار، طلا : بررسی تأثیرات متقابل و تحلیل اقتصاد سیاسی/تالیف و تدوین علی بهشتی دهکردی.
مشخصات نشر	: تهران: هزاره سوم اندیشه، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	: ۲۳۷ص.
شابک	: 978-600-7306-33-8 : ۱۵۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
نداشات	: کتابنامه .
موضوع	: طلا -- صنعت و تجارت
موضوع	: دلار
موضوع	: نفت -- صنعت و تجارت
رده‌بندی گره	: ۱۳۹۳ پ ۹۵۲۶/۱۲ ID
رده‌بندی دیویدی	: ۳۳۸/۲۷
شماره کتابشناسی	: ۶۶۹۶۸۱

انتشارات هزاره سوم (نشر)

نفت، دلار، طلا

بررسی تأثیرات متقابل و تحلیل اقتصاد سیاسی
علی بهشتی دهکردی

- ویرایش: الهام محمدی باقری • صفحه‌آرایی: لطیفه افشار
- طرح روی جلد: فرشاد شریفی • لیتوگرافی: آراز • چاپ: داسکو • محافه: نوین
- چاپ اول: تهران ۱۳۹۳ • شمارگان: ۱۰۰۰ • قیمت: ۱۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۳۰۶-۳۳-۸

ناشر: هزاره سوم اندیشه

تهران، میدان انقلاب، کوچه آبرو، شماره ۱

تلفن و نمابر: ۶۶۰۳۷۶۴۸ - همراه: ۰۹۱۲۷۱۷۳۹۲۴

تلفن پخش: ۶۶۹۶۵۳۷۷

سایت: www.hsap.ir آدرس الکترونیکی: hsapub@gmail.com

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

فهرست

یادداشت مؤلف	۱۱
مقدمه	۱۳
فصل اول: دلار، طلا، نفت	۱۷
۱-۱. دلار، پول جهانی، تحولات، عوامل تأثیرگذار و چالش‌ها و محدودیت‌ها	۱۷
۱-۱-۱. طرح مسأله دلار	۱۷
۱-۱-۲. دلار، پول جهانی، کارکردها و عوامل تأثیرگذار	۱۸
۱-۱-۳. عواملی که به یک پول وجهه بین‌المللی می‌دهند	۱۸
۱-۱-۴. عوامل مؤثر بر تحولات ارزش دلار	۲۰
۱-۴-۱-۱. عوامل اقتصادی داخلی تأثیرگذار بر ارزش پول:	۲۰
۱-۴-۱-۲. عوامل اقتصادی خارجی تأثیرگذار بر ارزش پول داخلی	۲۱
۱-۴-۱-۳. عوامل غیراقتصادی مؤثر بر ارزش پول داخلی	۲۲
۱-۵. جایگاه اقتصادی ایالات متحده و وجهه جهانی دلار	۲۲
۱-۶. پی‌آمدها و دستاوردهای جهانی شدن دلار برای ایالات متحده	۲۶
۱-۶-۱-۱. سیاست‌گذاری‌های پولی و مالی	۲۶
۱-۶-۲. قیمت‌گذاری برخی از کالاها و خدمات بر حسب دلار	۲۷

- ۱-۶-۲. دلار به منزله پولی برای تسویه پرداخت‌ها و پشتوانه ارزی برخی از کشورها ۲۸
- ۱-۱-۷. بررسی تحولات دلار، استیلای جهانی و باتلاق کسری‌های مزمین تراز حساب جاری ایالات متحده ۲۸
- ۱-۷-۱. امتیازات دلار در مقام پول مسلط جهانی ۳۰
- ۱-۷-۲. فروغلتیدن اقتصاد ایالات متحده در باتلاق کسری‌های مزمین تراز حساب جاری و فراز و نشیب‌های دلار ۳۳
- ۱-۷-۳. واکاوی علل و پیامدهای بحران دلار پس از سال ۲۰۰۲ و چالش‌های پیش‌رو ۴۵
- ۱-۲-۱. ملاحظات پیرامون تحولات طلا و جایگاه آن در اقتصاد جهانی و بازارهای مالی ۶۰
- ۱-۲-۱. پیش‌بینی ۶۰
- ۱-۲-۲. مروری بر پیشینه طلا: از سرآغاز احراز مقام پولی تا سقوط نظام برتون وودز و سیستم‌های پولی مبتنی بر طلا ۶۱
- ۱-۲-۲-۱. بررسی تحولات طلا در جمهوری‌های پولی فلزی تا انتخاب طلا ۶۱
- ۱-۲-۲-۲. نظام پایه پولی مبتنی بر طلا (۱۹۱۴-۱۸۸۰) ۶۳
- ۱-۲-۲-۳. نظام پولی ارز طلا: سیستم برتون وودز (۱۹۷۷-۱۹۴۷) ۶۴
- ۱-۲-۳. مدیریت، نظارت و مداخلات صندوق بین‌المللی پول پس از سقوط نظام برتون وودز ۶۵
- ۱-۲-۴. عوامل جهت دهنده و موثر در تعیین سطح قیمت طلا ۶۸
- ۱-۲-۴-۱. ساز و کارهای عرضه و تقاضای طلا و قیمت تعادلی بازارهای آن ۶۸
- ۱-۲-۴-۲. ملاحظات مربوط به نوسانات نرخ‌های ارز (دلار) و واکنش طلا ۷۱
- ۱-۲-۴-۳. تغییرات نرخ‌های بهره و پیامد آن در بازار طلا ۷۱
- ۱-۲-۴-۴. چگونگی تأثیرگذاری و تأثیرپذیری قیمت طلا از تحولات تورم ۷۲
- ۱-۲-۴-۵. تحولات قیمت طلا و نوسانات نفت ۷۵
- ۱-۲-۴-۶. واکنش‌های قیمت طلا در قبال نشر اخبار و اطلاعیه‌های اقتصاد کلان ۷۶
- ۱-۲-۴-۷. حجم پول و قیمت طلا ۷۸
- ۱-۲-۵. مهم‌ترین ارکان عرضه و تقاضای طلا در شرایط کنونی ۸۰

۶-۲-۱. واکاوی دلایل افزایش قیمت طلا در سال ۲۰۱۱.....	۸۲
۱-۶-۲-۱. کاهش ارزش دلار.....	۸۲
۲-۶-۲-۱. نرخ بهره بانکی.....	۸۳
۴-۶-۲-۱. ذخایر ارزی کشورها.....	۸۴
۵-۶-۲-۱. صندوق بین‌المللی پول و فروش طلا.....	۸۵
۶-۶-۲-۱. حدس و پیش‌بینی و انتظارات.....	۸۵
۷-۶-۲-۱. رخنه اقتصادی طلا.....	۸۵
۳-۱. مروری اجمالی بر مسایل نفت، تحولات اساسی و عوامل تعیین‌کننده قیمت و جایگاه آن.....	۸۶
۱-۳-۱. مقدمه.....	۸۶
۲-۳-۱. زنجیره ارزش نفت، معرفی عناصر کلیدی تأثیرگذار بر تحولات سامانه جهانی تولید، عرضه و قیمت نفت.....	۸۷
۳-۳-۱. مروری بر یافته‌های مطالعات از عملکرد تجربی بازار.....	۱۰۰
۴-۳-۱. تحولات اساسی نفت در دهه ۲۰۱۰ و جایگاه آن.....	۱۰۲
فهرست منابع و مآخذ فصل اول.....	۱۱۵
فصل دوم: ساز و کارهای توجیهی، تجربیات تاریخی و نتایج مطالعات انجام شده	
در روابط نفت و دلار.....	۱۱۹
۱-۲. مقدمه.....	۱۱۹
۲-۲. انگاره‌پردازی‌ها پیرامون رابطه فیما بین قیمت نفت و ارزش دلار.....	۱۲۰
۱-۲-۲. رویدادهای اخیر و آغاز نگرانی‌ها.....	۱۲۰
۲-۲-۲. مروری بر تجربه‌های تاریخی تحولات نفت و دلار در دوره‌های مختلف دهه‌های گذشته.....	۱۲۲
۳-۲-۲. شناسایی ساز و کارهای عملی و چگونگی تأثیرگذاری دلار و نفت روی یکدیگر.....	۱۲۷
۳-۲. شواهد تجربی و دستاوردهای عملی تأثیرگذاری‌های دلار و نفت در دوره‌های مختلف و نتایج آن.....	۱۳۰

۱-۳-۲. بررسی چگونگی شکل‌گیری و نتایج اولین شوک نفتی و پدیده دلارهای نفتی.....	۱۳۰
۲-۳-۲. دومین شوک نفتی و پی‌آمدهای آن.....	۱۳۴
۳-۳-۲. فرآیند بازیابی و چرخه دلارهای نفتی در دوره نفت ارزان.....	۱۳۷
۴-۲. تکانه‌های جدید قیمت نفت (۲۰۱۱-۲۰۰۰)، تجربه جدید کاهش ارزش دلار و انگاره‌های جدید از روابط دلار با قیمت نفت.....	۱۴۰
۵-۱. بررسی یافته‌ها و نتایج مطالعات انجام شده پیرامون رابطه نفت و دلار.....	۱۴۶
فهرست منابع و مآخذ فصل دوم.....	۱۵۵

فصل سوم: ملاحظات اساسی پیرامون روابط فیما بین نوسانات دلار و تغییرات قیمت‌های نفتی.....	۱۵۶
۱-۳. مقدمه: نقش‌های ارتباطی طلا و دلار.....	۱۵۶
۲-۳. پایایی یا میرایی سرمایه‌های پولی مبتنی بر طلا و ظهور دلار در عرصه بین‌الملل.....	۱۵۸
۳-۳. تلایی شدن دلار تجربه ارزی اساسی سرمایه‌های ارز-طلا.....	۱۶۲
۴-۳. هژمونی دلار- پول زدایی از صحنه یا واقعیت.....	۱۶۶
۵-۳. استحکام دلار یا خیزش دوباره طلا.....	۱۷۲
۶-۳. واکنش‌های جهانی در قبال تحولات دلار- ملاحظات نهادی ارایه شده.....	۱۷۷
۷-۳. یافته‌ها و دستاوردهای حاصله در مطالعات قبلی در ارتباط دلار طلا.....	۱۸۱
فهرست منابع و مآخذ فصل سوم.....	۱۸۴

فصل چهارم: بررسی روابط و تأثیرات متقابل نوسانات قیمت نفت و دلار در بازارهای جهانی.....	۱۸۵
۱-۴. مقدمه: پرسش‌های اساسی پیرامون روابط نفت- طلا.....	۱۸۵
۲-۴. تحرکات هم‌زمان طلا و نفت و تعریف شاخصی برای ارزیابی‌های عملی رابطه دو کالا.....	۱۸۷
۳-۳. بررسی شواهد تجربی و تحرکات نسبت طلا به نفت.....	۱۹۷
۴-۴. مروری بر نتایج و یافته‌های مطالعاتی دیگر محققین.....	۲۰۲

فهرست منابع و مآخذ فصل چهارم ۲۰۵

فصل پنجم: بررسی روابط سه‌جانبه و تأثیرات متقابل ارزش دلار - قیمت‌های

نفت - و تغییرات قیمت‌های طلا ۲۰۷

۱-۵. یادآوری مهم‌ترین یافته‌ها و موارد استنباطی از فصول پیشین ۲۰۷

۲-۵. بررسی بر یافته‌ها و نتایج کسب شده از مطالعات گذشته ۲۱۰

۳-۵. بررسی و ارزیابی روابط کمی فیما بین قیمت‌های نفت، طلا و نرخ تبدیل دلار در

قالب رابط دوگانه و سه‌گانه با استفاده از شیوه سری‌های زمانی ۲۱۵

۱-۳-۵. داده‌های مورد استفاده ۲۱۶

۲-۳-۵. توضیح برنامه پژوهی انتخاب مدل مورد استفاده و ویژگی‌های آن ۲۱۷

۳-۳-۵. اجرای مدل مورد استفاده، آمارها و نتایج ۲۲۰

۱-۳-۳-۵. آزمون ریشه واحد ۲۲۰

۲-۳-۳-۵. آزمون خود همبستگی (هم‌باشی) ۲۲۳

۳-۳-۳-۵. نتایج مدل VECM و آمارهای آمارهای ۲۲۶

۴-۳-۳-۵. بررسی روابط فیما بین قیمت نفت خام و نرخ موثر اسمی دلار (NEER) ۲۲۶

۵-۳-۳-۵. بررسی روابط فیما بین قیمت طلا و دلار (NEER) ۲۲۷

۶-۳-۳-۵. مطالعه رابطه فیما بین قیمت طلا و قیمت نفت ۲۲۸

۷-۳-۳-۵. بررسی روابط طلا- نفت خام و دلار ۲۲۹

چکیده یافته‌ها و دستاوردهای پژوهش، راهکارهای سیاستی و پیشنهادها برای

آینده ۲۳۱

برخی راهکارهای و سیاست‌های پیشنهادی ۲۳۵

پیشنهاداتی برای مطالعات آتی ۲۳۶

فهرست منابع و مآخذ فصل پنجم ۲۳۷

یادداشت مؤلف

در تدوین مطالب فنی اول پژوهش در بخش طلا از مشاوره و همکاری برادر گرامی آقای جلال دهنوی، و سرمدلاریها و انجام آزمون‌ها از مشاوره و همکاری آقای مهرزاد زمانی استفاده شده و خانم وکیل الفتی نیز در تمامی مراحل این پروژه و بازخوانی متون و برگردان بخشی از اسناد همراهی و مساعدت داشته‌اند. آقای داریوش وافی ویرایش فنی فصل پنج را بر عهده داشتند و آقای حمیدرضا بابایی عهده‌دار تحریر و اپراتوری متون بودند و خانم الهام محمدی باقی ویراستاری کتاب را بر عهده داشتند. در اینجا شایسته می‌داند که از شکیبایی و همراهی همه این عزیزان در طول مدت همکاری سپاسگزاری نماید. در عین حال مسئولیت تمامی مطالب این کتاب بر عهده اینجانب است.

هرچند فرایندهای بازبینی و ارزیابی این اثر تا مرحله چاپ در دست انجامید و با این وجود هیچ گونه خدشه‌ای بر نتایج و دستاوردها، تحلیل‌ها و ساختار مطالب و لحاظ گذشت زمان وارد نشده است.

علی بهشتی دهکردی

مردادماه ۱۳۹۳

مقدمه

بدون اغراق دو دهه اخیر، درگیرترین مناقشه‌ها و ظهور چالش‌ها در عرصه اقتصاد سیاسی بین‌الملل بوده است و برآیند آن تحرک و جابه‌جایی زیادی در منافع و هزینه‌ها بین کشورهای مختلف را در پی داشته است.

بحران فراگیر رکودی و کساد اقتصادی در کشورهای صنعتی پیشرفته جهان در سال‌های ۲۰۰۲-۲۰۰۰ و بحران مالی و اعتباری ۲۰۰۹-۲۰۰۷ این کشورها، تعمیق و تشدید عدم توازن تجاری بین‌الملل، گسترش جهش ارزی فیمابین قدرت‌های اقتصادی صنعتی سنتی و قطب‌های نوظهور و رو به توسعه مالی اقتصادی جهان، وسعت دامنه و عرصه رقابتی دلار و یورو، برهم ریخته شدن معادلات تجارت نفت خام در جهان چه در عرصه تولید و چه در زمینه مصرف‌کنندگان عمده آن، تشکیل یک طرح جدیدی از قیمت‌های نفت خام، حتی شکل‌گیری تنش‌ها و مناقشه‌هایی با ماه نظامی ولی ماهیت تجاری و نفتی (همچون جنگ‌های اول و دوم خلیج فارس که منجر به آنها به‌عنوان جنگ نفت یاد می‌شود، یا تنش‌های داخلی ونزوئلا و نیجریه) همگی به‌عنوان حضور، تأثیرگذاری یا تأثیرپذیری و نقش بسیار حساس سه متغیر اساسی کلان اقتصادی بین‌الملل یعنی دلار-نفت و طلا می‌کند.

نفت، در حال حاضر به‌رغم تمامی تلاش‌های انجام‌شده در این چند مدت اخیر برای تعدیل مصرف آن و گسترش تعریف و تعیین جایگزین‌هایی برای آن کماکان مهم‌ترین عنصر در پیش برد فعالیت‌های اقتصادی از رهگذر صنعت حمل‌ونقل را دارا

بوده و تحولات قیمتی آن در لایه‌های متفاوت هزینه‌های تمام‌شده کالاها و خدمات تأثیرگذار است. چگونگی تعیین قیمت بهینه آن نیز از دیدگاه تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان کاملاً متفاوت و متمایز بوده و محلی از چالش‌های اقتصادی است.

دلار از سویی در بخش‌های اعظمی از بخش‌های تجاری و صنعتی مختلف، و همچنین کشورهای مختلف پولی بین‌المللی تلقی شده و مبنای ارزش‌گذاری است و در عین حال مظهر تجلی پایداری و برتری قدرت اقتصادی ایالات متحده در عرصه بازارهای مالی و تجاری جهان محسوب می‌شود. هرچند دلار و نوسانات آن ابزاری برای محققان اهداف منفعت‌طلبانه ایالات متحده بوده است ولی به هر حال تضعیف مداوم ارزش آن به خطر احتمالی سقوط آن به منزله افول سلطه اقتصادی ایالات متحده و کاهش نقش آن به عنوان برابری با بلوک‌های فعالیت‌های تجاری قلمداد می‌شود به‌ویژه شرایط آن در سال‌های پس از بحران مالی و اعتباری ۲۰۰۷-۲۰۰۹ نقش آن را به عنوان یک دارایی مالی و ذخیره ارزی برای سایر کشورهای دارای دارایی‌هایی متناسب به آن پرمخاطره ساخته است.

گسترش هر چه نظر به رابطه با بازارهای پولی و دارایی‌های مالی نیز رجعت به طلا و نگهداری آن را برای سرمایه‌گذاران خصوصی و دولتی جذاب نموده است تا جایی که تحولات اخیر قیمت طلا به نفع بازتابی از نتیجه و برآیند تحولات اخیر در اقتصاد جهانی تعبیر و تفسیر شده است.

به‌رغم فعل‌وانفعالات اخیر در طلا به مثابه متغیر مذکور و اهمیت شناخت زنجیره ارتباطی میان آنها و چگونگی روال عملکردشان، به‌خصوص با توجه به نقش نفت در درآمدهای ارزی و بودجه کشور، شاهد مطالعات بسیار کمی بوده‌ایم که موارد مذکور را مورد توجه قرار داده‌اند. مطالعاتی که در این زمینه انجام شده باشد بیشتر معطوف و محدود به بررسی روابط نفت و دلار بوده و نه تنها پرداختن به جنبه‌های اقتصاد سیاسی همین دو مقوله نیز غفلت شده بلکه نتایج حاصله از بازی‌های کار شده در این عرصه یکنواخت و همگن نبوده است. از آن گذشته روابط دلار و طلا نیز دیر زمانی است که حتی در کل مباحث و مقوله‌های ادبیات نظری اقتصادی و تحولات بین‌الملل نیز به آن کمتر پرداخته شده و در مقوله‌های تاریخی خلاصه می‌شود.

این در حالی است که توجه به ابعاد سه‌جانبه نفت، دلار و طلا و به خصوص روابط طلا و نفت از جمله موارد جذاب در بازارهای مالی بین‌المللی و مطالعات کاربردی دیگران بوده و سهم قابل‌توجهی را به‌خصوص متعاقب بروز بحران مالی و اعتباری اخیر به خود اختصاص داده است.

این کتاب بنا به ملاحظات مذکور در پی آن بوده تا با واکاوی جنبه‌های متفاوت کارکرد بازارهای هر یک از سه متغیر عمده دلار، نفت و طلا هر یک را به‌طور جداگانه

بررسی نموده و شناسایی ابعاد ارتباطی آنها، فرضیه‌های احتمالی مرتبط با تعاملات و روابط دوجانبه هر زوج از متغیرهای سه‌گانه مذکور را و همچنین مطالعه روابط سه‌جانبه آنها را در قلمروهای متفاوت مرتبط با این متغیرها پوشش دهد. شاید این مجموعه بتواند مقدمه‌ای بر مطالعات جامع‌تر و تفصیلی‌تر برای آینده قرار گرفته و اتخاذ سیاست‌های منطقی و مناسبی را عاید سازد.

این نکته را شایسته یادآوری می‌داند که اثر پیش رو برای جبران خطاها یا نواقص و کمبودهای روش‌شناسی و دارا شدن نگاهی جامع به روابط متغیرهای مورد مطالعه لازم دیدن است. بررسی‌ها و تحلیل‌های اقتصادی سیاسی و توصیفی آماری از این روابط آرایه دهد و هم با تمسک به تکنیک‌های اقتصادسنجی و رگرسیونی در بازه‌های زمانی کوتاه‌مدت و بلندمدت، با استفاده از روابط کمی بین متغیرها را مورد توجه قرار دهد لذا ساختار مطالعه و بررسی‌ها تمایز با دیگر اثرهای منتشره در این زمینه چه به زبان فارسی و چه به زبان انگلیسی دیگر تدوین شده است. درواقع این دیدگاه مرز تفکیک تحلیل‌ها و روش‌شناسی نیز فصل اولیه و فصل پایانی تحقیق گردیده است. برای دستیابی به هدف فوق ساختار کتاب با چارچوب زیر شکل داده شده و انجام شده است:

در فصل اول یک بررسی تفصیلی در عوامل مؤثر بر هر یک از متغیرها با تمرکز بر بازارهای جداگانه‌ی هر یک صورت گرفته است. عوامل کلیدی تعیین‌کننده هر کدام، جدای از تأثیرگذاری زنجیره ارتباطی آنها مشخص شود لذا در رابطه با مقوله دلار روی تحولات تراز پرداخت‌های ایالات متحده و سیاست‌های مؤثر بر نوسانات ارزش دلار تمرکز شده است. در مقوله نفت، عوامل ساختاری عرضه و تقاضای تشکیل‌دهنده و مؤثر بر قیمت‌گذاری نفت و تحولات قیمت‌های نفت و اکاوی و در مقوله طلا، شیوه قیمت‌گذاری و عناصر تعیین‌کننده آن در نقش دارایی بازخوانی گردیده است.

در فصل دوم روابط دلار و نفت با توجه به دوره‌های زمانی متفاوت تحولات ارزش دلار، بحران‌های دلاری و تحولات قیمت‌های نفت مورد توجه قرار گرفته و آثارهای توجیهی در سازوکار ارتباط این دو متغیر تشریح گردیده و به‌خصوص پیش و تأثیر پدیده دلارهای نفتی و بحران بدهی‌ها در دوره‌های متفاوت بازشناسی شده است.

در فصل سوم روابط دلار-طلا با توجه به سابقه تاریخی روابط دو متغیر، نقش مشترک پولی آنها تبیین گردیده و توجه خاصی به دیدگاه‌ها و واکنش‌های پولی جدید توسط برخی از کشورها در راستای بازایی و احیای سیستم‌های پولی-کالایی جدید و طلا به‌عمل آمده است.

فصل چهارم به تشریح روابط طلا-نفت اختصاص یافته است. مبحثی که در حال

حاضر ازجمله جذاب‌ترین مقوله‌های اقتصادی و مالی مورد توجه سرمایه‌گذاران خصوصی و دولتی به شمار می‌رود و تحرکات و نوسانات متقابل آنها به‌طور دائم رصد می‌شود. نسبت طلا به نفت و کاربرد آن در تصمیمات نیز ازجمله زمینه‌های مورد تأکید در این فصل بوده است.

مطالعات انجام‌شده در فصول مذکور مبتنی بر شیوه کتابخانه‌ای و روش اسنادی، و روش‌های توصیفی آماری گذشته‌نگر بوده است درعین حال جنبه‌های اقتصاد سیاسی و سبیه نظری کارکردها نیز مدنظر بوده است.

فصل پنجم نتایج و دستاوردهای مطالعاتی فصول گذشته را در یک چارچوب مدل اقتصادسنجی با استفاده از تکنیک‌های رگرسیونی در قالب پرسش‌ها و فرضیه‌ها برآورد و صحت و سقم آنها را آزمون نموده است. بنابراین شیوه کاربردی فصل پنجم از سایر فصول کاملاً متمایز و سبب تکمیل دیگر فصول است.

تدوین اصول و معیارهای کتاب مبتنی بر استفاده از نظریه‌های مالیه بین‌الملل به‌ویژه در زمینه مباحث ارزی دیدگاه‌های پولی و مبنای اقتصاد کلان، همچنین مباحث اقتصاد نفت بوده و در فصل پایانی نیز از تکنیک‌های روزآمد اقتصادسنجی استفاده شده است. لذا بهره‌برداری از آن مستلزم شناسایی کافی در این زمینه‌ها بوده و به لحاظ کاربردی بودن پژوهش، لزومی به تشریح تحلیلی مبنای نظری مورد استفاده تشخیص داده نشده است.

منابع آماری مورد استفاده بنا به فصول مختلف و دامنه دسترسی در فصول مختلف به‌صورت عندالاجتضاء بوده و در هر مورد منابع مربوطه معرفی شده‌اند و درعین حال سعی شده تا ناسازگاری‌های مابین آنها وجود نداشته باشد.